

1. KAPITOLA

KVÍZ NA TÉMA DOBRODRUŽSTVÍ

Myslíte, že přežijete? Čas vypršel! Jste mrtev

Co je to přežití? Kdo může říct, že přežil? Projděte si tenhle kvíz, ať zjistíte, jak jste neprůstřelní a fikaní, abyste na tomto velkém a nebezpečném světě dokázali přežít:

1. Většina lidí umírá na: _____
(*srdeční chorobu*)
2. Většina mladých lidí umírá na následky: _____
(*autonehod*)
3. Nejčastější příčinou smrtelných úrazů je u pěších turistů ve Spojených státech: _____
(*autonehoda*)
4. Nejnebezpečnějším povoláním v Americe je: _____
(*řidič nákladního auta*)
5. Nejnebezpečnějším tvorem na světě je: _____
(*moskyt*)
6. Z divokých zvířat je v Americe nejnebezpečnější: _____
(*vysoká zvěř*)
7. Nejnebezpečnější místo na světě je: _____
(*váš domov*)
8. Většinu napadení zvířetem v národních parcích mají na svědomí: _____
(*domáci mazlíčci*)
9. Nejúčinnější sebeobranou při napadení je: _____
(*útěk*)
10. Nejnebezpečnější činnost v Americe je: _____
(*řízení vozidla*)
11. Odporný hmyz ve vodě vždycky zabijete: _____
(*vařením*)

12. Nejlepší způsob, jak přivolat pomoc, je: _____
(zavolat mobilním nebo satelitním telefonem na policii)
13. Nejlepší potrava v křovinaté pustině je: _____
(ta, kterou jste si vzali z domova)

Jestliže jste test vyplnili a všechny otázky zodpověděli správně, pak tuto knihu nepotřebujete. Jak se zdá, oplýváte zdravým rozumem. Jste-li jako většina normálních lidí, měli jste propadnout, a tím dokázat, že jste – jako většina z nás – vychováni přírodopisnými a lacinými napínavými filmy.

Kdo je to dobrodruh?

Mnohá nebezpečí, o nichž je řeč v kvízu, jsou věci, kterými proplouváte v každodenním životě. Proto vám může připadat zvláštní, že dobrodruzi musí dělat neobvyklé, výstřední věci, jen aby vám ukázali dobrodružnou povahu.

V přísně stanovených společenských systémech se těmto lidem původně říkalo extroverti, lidé strhávající na sebe pozornost, nonkonformisti a samozřejmě cvoci...

Dobrodruzi se nerodí, ale vyrůstají

Slovo „dobrodruh“ definuji jako „člověk schopný přežít“: je to někdo, kdo neustále vyhledává situace, kde není jisté, zda z nich vyvázne. Každodenní řešení problémů a zvažování možností čili „přežívání“ nás může uspokojovat. Toto přežívání se stává dobrodružným, jakmile máte z překonávání nejistoty potěšení.

V dnešní době je docela populární zaměřovat dobrodružství za vyhledávání napětí nebo dokonce asociální chování. Jízda na snowboardu a skateboardu, base jumping (skydiving z budov apod.), surfování, závody v ulicích, užívání drog a sporty, které jsou právě v oblibě u mladé generace, se považují za „zkažená“ sportovní odvětví, ke kterým nutně patří tetování, piercing, vyplazování jazyka a šermování prsty kolem dokola, jako když si sušíte nehty. Málo se mluví o odreagovávání stresu každodenního života a zachovávání zvědavosti a smyslu pro humor.

Nezapomínejte, že tato generace vyrůstala v sedadlech automobilů, ve školkách a při skocích střemhlav na pružném laně. Jejich „nudní“ prarodiče prodělali světové války, genocidu, jaderné pumy a celosvětovou krizi. A tak není divu, že obyčejný skateboarding nebo surfování s vyplazeným jazykem pokládají za výstřední. Jiné generace zažily Den D a válku ve Vietnamu. Dnešní generace žije seriálem o rodině Simpsonových. Současná generace neprošla

zatěžkávacími zkouškami a nemá mnoho hrdinů ani velký orientační smysl. Z toho pramení nynější touha po dobrodružství.

Kdo je dobrodruh?

Jak může dnešní generace svou potřebu prožívat dobrodružství vyjádřit? Pravda je, že riziko vyhledává pouze kolem dvaceti procent obyvatelstva (a jde převážně o mladé muže).

Co může takový dobrodruh dělat v údobí, kdy se nemůžete sebrat a jít bojovat do války, plavit se do Nového světa nebo se dokonce prodírat pralesem?

Čím je společnost civilizovanější, tím jsou její dobrodružství extrémnější. K nejbarvitějším v dějinách patřila dobrodružství ve viktoriánské éře v Anglii. Idoly jako Richard Branson jsou dodnes dokonalé příklady vysoce rizikového životního stylu, kterým jejich představitelé dělali dlouhý nos na zavedený způsob života. Takovým dnešním ventilem jsou „vysoce riziková“ sportovní odvětví. Záměrně jsem zde použil uvozovky, protože mnoho fotogenických extrémních sportovních disciplín není ani nebezpečných, ani vysoce rizikových. Prostě se jen dobře vyjmají ve filmu. Ve Velké Británii nebyl již léta zaznamenán žádný smrtelný případ při skydivingu (seskocích s opožděným otevřením padáku) ani při závěsném létání. Lyžaři, kteří se věnují zdolávání prudkých svahů, svou činnost plánují celé dny. Proč horolezci a raftaři, kteří natáčejí velkolepé dobrodružné dokumentární filmy, tuto úlohu dostávají? Počítá se totiž s tím, že nafilmují něco kvalitního, a ne vlastní smrt.

Osoby vyhledávající riziko můžeme rozdělit do tří táborů:

Zvrhlíci: Lidé, kteří se nechovají společensky a vyhledávají laciné vzrušení nad pornografií, v pohlavní promiskuitě, drogách a podobně. Statisticky jich je tolik, že by zaplnili všechny věznice a kliniky. Zajímavou poznámkou pod čarou je to, že drobní mladí delikventi dostali možnost jít místo do žaláře na vojnu. Soudci se domnívali, že jim tam velitelé vštípí trochu té disciplíny a naučí je usměrňovat potřeby pozitivnějším způsobem. Jenomže to není ono. Pokud máte pocit, že vám na koncertech hlava třeští až moc nebo vstřebáváte příliš mnoho umělé zábavy, potřebujete nějakého koníčka.

Diletanti: Často se nedokážeme sžít s věcmi, které nás někam ženou, a skutečný svět nás vtahuje do svého víru a unáší svým proudem. Držíme si dobré zaměstnání, jsme závislí na měsíčních výplatách a o víkendech a dovolených unikáme tam, kde se kupodivu cítíme jako doma, přestože jsme na odlehlých a cizích místech. Tito lidé stojí na rozcestí a dost dobře nevědí, zda se mají na cílové místo vydat cestou „dobrodružství“, nebo „jistoty“. Já bych podotkl, že když ovládnete

dobrodružství, cesta jistoty vám vždycky bude připadat jako oklika. Není špatné dosáhnout takové rovnováhy, že máte bezpečí a jistotu, a přitom necháte volný průběh své vášni po dobrodružství. Setkal jsem se s řadou solidních občanů, kteří se rozhodli investovat na právě vznikajících trzích, zlázat hory, o dovolené působit jako dobrovolník nebo o víkendech dělat šerifa. Tito lidé představují solidní základ celé té záležitosti s dobrodružstvím a přežitím.

Dobrodruzi: Ti, kdo mají to štěstí, že jsou vytrvalí a že přijmou za svůj nějaký pozitivní vzor, pravděpodobně zakotví v povolání, kde spojí lásku k nástrahám s jistotou, že jsou ve své profesi velmi dobří. Mohou pracovat jako horští průvodci, obchodníci na trzích s komoditami, profesionální sportovci, filmaři, pracovníci Organizace Spojených národů v terénu, na pohotovosti nebo dokonce jako novináři. Vlastně každé povolání nebo záliba, kde při práci nebo naplňování volného času uplatní schopnost plnit souběžně víc úkolů, jim přináší uspokojení a štěstí, takže se danému oboru nebo činnosti neustále věnují se zaujetím.

Smiřme se tedy s tím, kdo jsme, a nesnažme se život budovat pouze na přísné střízlivosti nebo pouze na extrémním dobrodružství. Nenechte se ošálit domněním, že jste buď černí, nebo bílí, nudní, nebo potrhlí. Ve skutečnosti je každý zčásti bouřlivák a zčásti suchar.

K čemu dobrodružství?

Již jsme se dozvěděli, že lidé přizpůsobení podmínkám přežití jsou považováni za dobrodružné. Rovněž víme, že u lidí s dobrodružnou povahou neexistuje jeden a ten samý profil – pohlaví, podoba, postava, věk ani barva. Jsou tu určité statistické skupiny, lékařské indikace, vlivy prostředí a tělesná omezení, ale je na vás, abyste byli sami sebou. Najít si zaměstnání, koníčka nebo možnost vybití energie a uplatnění svých zájmů je mnohem snazší vzhledem k tomu, že existuje spousta klubů, škol, táborů, exkurzí a dokonce středisek pěstování dobrodružství pod střechem, kde se můžete oddávat dobrodružné a riskantní činnosti třeba i na trenažérech. V dnešní době můžete létat ve stíhačce MIG, na závěsném kluzáku, provádět seskoky s opožděným otevřením padáku, plout na raftu nebo lézt po skalách s nějakým instruktorem po boku. Jakmile stisknete poplašné tlačítko, žádný strach, jste přivázaní provazem, máte kolem sebe chrániče, vycpávky a jiné ochranné prostředky. Jestli jste na to fanda, prostě se přihlásíte do kurzu a berete to smrtelně vážně.

Máte z téhle knihy strach, nebo se na ni těšíte?

Stojí za to si položit otázku, zda vás strach, vzrušení nebo neznalost pohánějí vpřed, nebo naopak odrazují. Pobízí váš zájem o přežití touha aktivně se učit dovednosti a zvyšovat si sebedůvěru, anebo vás inspiruje touha mít lepší pocit z toho, že se pobavíte neštěstím druhých? Tohle nerozsoudím, protože mnoho filmařů, spisovatelů a dokonce i já sám patříme k lidem, kteří se nechávají unášet dobrodružstvími jiných.

Jestli si tuto knihu vychutnáváte, patrně proto, že vyhledáváte příležitost uplatnit některé z tipů, které zde popisují, a uvědomujete si, že byste na ně sami nepřišli. Pokud se této knihy bojíte, pak zřejmě proto, že jste se stali obětí nějaké události a uvědomujete si, že když o vašem osudu rozhoduje příroda a Štěstěna, moc toho nenaděláte.

Abyste tuto knihu používali správně, je potřeba respektovat a chápat obě hlediska.

Přežití je podmíněno zdravým strachem z nebezpečí a také důvtipem potřebným k uplatnění užitečných rad, jak tento strach překonat. Stojí za to mít na paměti, že Nebezpečí je přítel, se kterým se nechcete setkávat moc často, ale je dobré s ním udržovat kontakt.

Užívejte si života, a zemřete šťastní; strachujte se, a zemřete vystrašení

Je zvláštní, že návody k obsluze existují i na sekačky na trávu, zato lidé přicházejí na svět nazí a bez obalu, záruky a příručky. Není mým cílem zde podat návod k používání, ale spíš určité parametry, které by vám pomohly v orientaci.

Většina lidí je něčím omezená, jenomže hranice svých možností neznají. Vznikla řada škol přežití, aby nám ukazovaly, že mnohá omezení si stanovujeme sami. Pokaždé když si myslíme, že už dál nemůžeme, že nedokážeme najít řešení, a chceme to vzdát, trocha znalostí a motivace nám mohou ukázat cestu, jak pokračovat. Takový výcvik se vám hodí ke všemu, co v životě děláte; nejen o víkendech.

V životě se také ocitneme na křižovatce, kde mají mladíci pocit, že svedou cokoliv, a přitom to není pravda, kdežto starší lidé zvolní a rozhodnou se dělat méně, i když by zvládli víc. Armáda při výcviku plně využívá obojí – jak mladický optimismus, tak opatrnost získanou zkušeností. To může být i vaše krédo. Dokud jste mladí, sbírejte co nejvíc zkušeností, vyzkoušejte co nejvíc profesí, přečtěte si tolik knih, kolik se vám vejde do hlavy, a nikdy nepodceňujte výhodu průpravy pod vedením ostřílených profesionálů. Jedna věc je učit se být silničním závodníkem, jiná žít dost dlouho, abyste se učili z vlastních chyb.

*****

2. KAPITOLA

PŘEŽITÍ

Do pr....! Že jsem ale měl namále! Mýtus o přežití

V této kapitole se budeme zabývat mýtem o přežití. Tento zvláštní jev se týká lidí, kteří zkoušejí své schopnosti přežít v extrémních podmínkách a soběstačnost v osamělém čekání na příští apokalypsu. Také bych mohl uvést spoustu lidí, kteří mají velkou schopnost přežít, ale považují to za součást všedního života: domorodců, původních obyvatel, lovců, člunařů, průvodců, členů přepadových oddílů a dalších profesionálů, kteří se na to, aby přestáli živi, nemusí přestrojovat.

Když píšu o mýtu o přežití, nemám tím na mysli to, jak se lidé dostanou z nesnází, ale jak se dostanou do nich. Všichni jsme o tom četli. Pokaždé když prolétnu televizní programy nebo zajdu do knihkupectví, zlákají mě hrdinské příběhy o lidech, kteří dokázali přežít situace, kdy jim hrozila smrt. Ať jde o skutečné události, jako když Audie Murphy odráží Němce ze zádě hořícího tanku, nebo když se napůl zmrzlí horolezci potácejí zpět po katastrofálním pokusu zdolat Everest, mýtus o přežití se šíří dál a dál. Probíhá to asi takhle: člověk si vezme za cíl vykonat něco dobrodružného, překoná úskalí a vyznamená se. Vrací se v klidu s naléhavým vzkazem pro slabší smrtníky. Je jen ku prospěchu věci, pokud je hrdina fešák a pokud přitom přinejmenším půl tuctu lidí zahynulo – méně hrdinsky, leč dostatečně impozantně. Tito lidé umějí své hrdinství okázale předvádět – vůbec o sobě tehdy pochybovali, netrásla se jim kolena, neměli strachy vypoulené oči ani naděláno v gaticích. A vidíte, právě z těchto lidí jsou rázem „experti“ už jen proto, že nebezpečí přežili.

Upřímně řečeno, já si myslím, že to je blbost. Příliš často se domníváme, že provést něco nebezpečného v sobě skrývá cosi nádherně romantického, na co můžeme být pyšní. Jestli potřebujete uplatnit svou schopnost přežít, pravděpodobně jste předtím něco zvorali.

Přežít znamená zařadit se do statistiky a dát volný průchod pudu sebezáchovy.

Lidé, kteří plánují, vyznají se v tom, co dělají, a vyhýbají se problémům, sice nebývají hlavními hrdiny knih a filmů, ale právě o nich by se psát mělo.

Dnes se, milé děti, pokuste najít slávu či hrdinství v těchto příkladech:

- Jednoho mrazivého zimního večera jistý muž navštíví svou dceru, ale protože není doma, rozhodne se dovnitř vklouznout

oknem v koupelně. Jenomže v něm uvízne a druhý den si pošťák všimne, jak z pootevřeného okna trčí nohy. Muž je zmrzlý a tuhý jako žehlicí prkno.

- Mladík se svou dívkou si usmyslí, že ukojí svou vášeň za jízdy po dálnici rychlostí přes 110 km/h. Ona nadšeně jezdí na koníčkovi tak, že mu nechtíc cloní výhled. V okamžiku oslepující vášně to řidič stočí do protijedoucího auta a všechny zabije.
- Nejméně dva turisté ročně bývají v Yellowstonském národním parku zraněni, když se svými rodinami pózuji vedle divokých bizonů nebo losů. Velikánské cedule návštěvníky varují před smrtícími účinky termálních jezírek s vodou o teplotě 100 °C, přesto zvědaví turisté křičí bolestí, když si v ní smočí ruce, jen aby se přesvědčili, jak je doopravdy horká.
- Postarší účastníci autobusových zájezdů z Koreje přelézají ploty, procházejí kolem výstražných značek a pak se opaří v sopečných gejzírech na Havaji, jako by to byla nějaká léčebná kúra nebo smrtelný rituál.
- Francouzský turista se rozhodne pro návrat k přírodě v nejstarším americkém národním parku. Najde si tuň přímo nad úchvatným vodopádem, a jak se v ní rochní, uklouzne na kameni, ohromný proud ho strhne a po bezmála dvousetmetrovém pádu jej vodopád rozdrtí. Nešťastníkovým posledním suvenýrem je fotka, na které pózuje vedle nápisu „Zákaz koupání! Nebezpečí smrti!“. Pro zahraniční turisty je tam dokonce kresba, jak člověka vodopád unáší vstříc smrti.
- Čtyři vězňové se rozhodnou uprchnout z vězení ve wisconsinském Milwaukee. Jakmile se dostanou do sklepa, jeden z nich uvízne v zamřížovaném otvoru větrací šachty. Jeho komplicové se na něj tak rozzlobí, že ho pohlavně zneužijí, potom se vrátí do cel a čekají, až stráž smolaře dopadne.

Sranda, co? Jenom vás chci upozornit, že četbou této nebo jiné knihy nezískáte návod, jak shora uvedeným scénářům předejít.

Rád bych upozornil, že o opravdovém přežívání můžete mluvit ve vyprahlých křovinách jižního Súdánu, kde děcka s vyboulenými koleny a nafouklými bříšky jedí zrnka rýže, která spadnou z prázdných nákladních aut převážejících potraviny v rámci humanitární pomoci, nebo v podchodech pod dálnicí, kde si ušmudlaní bezdomovci dělají večeři z obalu od kukuřičných placek. Opravdové přežívání není nijak hezké ani hrdinské, a proto se dohodněme, že prvním krokem na cestě k přežití je zdravý rozum posílený vědomím, že většina z nás nikdy nebude muset uplatnit to, co jsme se naučili.

\$pá\$a, dolary z cizího neštěstí?

Proč mám tolik spadeno na neprofesionální přežití? Protože v dnešní době je přežití jako hobby zřejmě nejčastější příčina toho, že se lidé dostávají do potíží. Z lovců, pěších turistů, horolezců, raftařů a dobrodruhů, kteří chtějí překračovat přesně stanovené hranice, se rychle stanou nemotorní účetní, svářeči, úředníci a číšnice. A hloupost se může prodražit.

Když milionářský vzduchoplavec Steve Fossett při pokusu obletět svět nouzově přistál 480 námořních mil od pobřeží na severovýchodě Austrálie, on i celá veřejnost automaticky předpokládali, že ho někdo přijede zachránit.

Úkol připadl na daňové poplatníky z Francie (vlastně z francouzského území Nové Kaledonie) a Austrálie. Australané byli také požádáni, aby zachránili jistou francouzskou jachtařku. Tato akce přišla státní pokladnu na tři a půl milionu dolarů. A když svatební fotograf a jachtařský závodník Tony Bullimor uvízl na své plachetnici, dostat ho na souš stálo protinožce 5,9 milionu dolarů. Jeho čtyřdenní utrpení dalo podnět k nabídkám, aby se podílel na filmových scénářích, reportážích a podobně, a všichni lidé, kteří se pokoušejí o něco dobrodružného, pak vypadali dost směšně. A jak to všechno komentoval Tony? „Na obrovských výdajích na zachraňování lidí, kteří dělají ztřeštěné věci, je něco trochu absurdního.“ Amen, bratře.

Kdyby byli dobrodruzi a badatelé ponecháni svému osudu jako před sto lety, před érou GPS, výkonných vrtulníků a velkých mobilních záchranných čet pracujících na moři, ve vzduchu a na souši, lidé by mohli být v takových hloupostech, jako je let v balonu kolem světa nebo jízda na vodním skútru napříč jižním Atlantikem, trochu zdrženlivější.

Na Aljašce se každoročně provádí přibližně patnáct set záchranných akcí, které stojí přes devět milionů dolarů. Jedna věc je vytáhnout rybáře z potápějícího se člunu, jiná pátrat v horách po mrtvých lidech, kteří si jen tak vyrazili na týden za zábavou. Správa chráněné oblasti na hoře McKinley vydala přes 220 tisíc dolarů na záchranu skupiny britských horolezců, z nichž několik již bylo po smrti. V Aspenu sedm svátečních hrdinů lyžovalo ve sněhové bouři a při velkém lavinovém nebezpečí. Do bezpečí je dostalo čtrnáct sněžných skútrů, dva sněžné pásové traktory, pár helikoptér a malá armáda pátračů na lyžích. Akce přišla na šestnáct tisíc dolarů. Místní noviny o těch výletnících shovívavě napsaly, že mají mozkovou kapacitu arktického lišejníku.

Obyčejně se výlohy na jedinou záchranu na souši pohybují od tří tisíc do sedmi a půl tisíce dolarů – podle toho, jak snadno záchranáři pohřešované najdou. Peníze obvykle plynou z malých rozpočtů zapadlých okresů s nízkými daňovými základy. Často zasahují vojáci,

pobřežní stráž a místní dobrovolníci. Aby se zabránilo tomu, že naštvání záchranáři dobrodruhy za jejich hloupost po nalezení utlučou k smrti, v některých státech se nyní začíná pokutovat za vystavování se vysokému riziku. Lidé na hoře McKinley si původně mysleli, že vyberou zálohu 1500 dolarů v hotovosti za americké horolezce a 7500 dolarů od cizinců a ponechají si deset procent... a kdyby přežili, zálohu jim vrátí. Nakonec se usnesli na poplatku 150 dolarů a registraci 60 dní předem – to má dost daleko do šestciferného horolezeckého poplatku na Mount Everestu, ale je to teprve začátek nového trendu. Grand Canyon nyní účtuje poplatek za evakuaci z kaňonu vrtulníkem a většina přírodních rezervací vystavuje zachráněným lidem účty za to, že prováděli hlouposti. Tím se počet smrtelných úrazů snížil o polovinu a počet úspěšných záchranných akcí jen o něco málo méně.

Proto se nedivte, až vás někdo zachrání v divočině, že vám dá nejdřív něco teplého k pití a pak velký účet. Dobrá zpráva je, že vám ochotně vypočítá splátky.

Jestliže nemáte finanční prostředky na to, abyste se dali zachránit např. speciální policejní jednotkou (SWAT) z Wyomingu, nejlíp uděláte, když zabloudíte na moři, nejraději u pobřeží USA. Americká pobřežní stráž totiž neúčtuje vůbec nic za to, že vás vyloví z oceánu plného žraloků. S radostí se o tom přesvědčili vzduchoplavci Steve Fossett, Richard Branson a Per Linstrand, když v klidu popíjeli pod slunečníkem potom, co v prosinci 1998 ztroskotali u havajského pobřeží. Pokud tedy roztočíte kolo Štěstěny jen tak z legrace, připravte se, že vás to bude něco stát.

Přežít, nebo se vyjímat dobře v khaki?

Existuje řada škol přežití, kde skutečná cesta je niterná. Přestože sídlí v malebných a dalekých krajinách, jejich cílem je přesvědčit vás, abyste sáhli hlouběji do rezerv sebedůvěry, tvůrčích schopností a inteligence. Přitom ani tak nezáleží na tom, zda dojdete až na vrchol hory, na samý konec stezky nebo k ústí řeky. Spíš jde o to, jak si tu cestu vychutnáte. Důležitější než přežití je tedy soběstačnost.

Takže až příště v baru zaslechnete, jak někdo říká „Do prdele, že jsem ale měl namále!“, zeptejte se ho, proč neměl rozum a nezůstal raději někde, kde by si ty trable ušetřil.